

Interessant ensemble van bouwstijlen

Oud-Utrecht op de bres voor behoud Van Sijpesteijkade

Het is nu een wat vergeten en verloederd rijtje panden. Op één pand na lijkt de Van Sijpesteijkade te verdwijnen in nieuwe hoogbouw in het stationsgebied. Oud-Utrecht en andere organisaties maken zich sterk voor behoud van de hele gevelrij.

In het kader van de vernieuwing van het Utrechtse stationsgebied wordt al geruime tijd gediscussieerd over de toekomst van de Van Sijpesteijkade. Behalve het rijksmonument op nummer 25 is vooralsnog onduidelijk welk deel van de bestaande bebouwing langs de Van Sijpesteijkade zal worden behouden. Ook het Master- en Structuurplan Stationsgebied bieden wat dat betreft maar weinig houvast. Enkele schetsen uit het Masterplan laten echter het weinig aantrekkelijke beeld zien van de situatie waarbij alleen het rijksmonument wordt gehandhaafd: een eenzaam restant van de historische kadebebouwing met een hoogte van 12 meter tussen nieuwbouw met een hoogte tot 90 meter.

De Vereniging Oud-Utrecht pleit in een recente notitie voor inpassing van de gehele gevelwand in de nieuwbouw op het terrein direct achter de Van Sijpesteijkade. Landelijke erfgoedorganisaties als Heemschut en het Cuypersgenootschap ondersteunen dit initiatief. Dat geldt ook voor een tiental organisaties uit Lombok die erop wijzen dat de Van Sijpesteijkade een belangrijke historische verbinding vormt tussen het stationsgebied, de Leidseweg, de Leidsekade en het toekomstige Lombokplein op de kop van Lombok (huidige Westplein). Bovendien vormt de Van Sijpesteijkade door haar historische karakter en kleinschaligheid voor voetgangers en fietsers een aantrekkelijke entree van het stationsgebied.

Uitvalswegen naar Leiden

De Van Sijpesteijkade is een oostelijk gelegen overblijfsel van de Leidseweg. In de jaren zeventig van de vorige eeuw werd het door de aanleg van het Westplein afgesneden van het meer westelijke deel van de kade, dat nog steeds als Leidseweg wordt aangeduid. Vanaf de aanleg van de Leidse Vaart omstreeks 1664 was de Leidseweg de belangrijkste verbindingroute vanuit Utrecht naar het westen. Aan de noordzijde van de Leidse Vaart ontwikkelden zich vervolgens al snel industriële activiteiten. Vanaf het Leidseveer aan de stadskant ontstond lintbebouwing aan de zuidzijde van de vaart. Deze bebouwing werd onderbroken door de drie moesgrachten ter hoogte van de Croeselaan, waar later de Van Sijpesteijkazerne gevestigd zou worden (afgebroken in 1968). Deze moesgrachten waren een overblijfsel van het plan-Moreelse uit 1664 voor een grootschalige stadsuitbreiding. Behalve het graven van de grachten is de door burgemeester Moreelse beoogde stadsuitlegging nooit gerealiseerd.

Kornee van der Haven

Coördinator van de landelijke Onderzoekschool Literatuurwetenschap en lid van de Commissie Cultureel Erfgoed van de Vereniging Oud-Utrecht

De gevelrij aan de huidige Van Sijpesteijnkade - toen nog Leidscheweg - in de jaren twintig van de vorige eeuw. Op de achtergrond de spoorbrug van het Centraal Station.

ANSICHTKAART UITGEGEVEN DOOR P.C. VAN ROSSEM. HET UTRECHTS ARCHIEF, COLLECTIE BEELDMATERIAAL

Door de ingrijpende stedenbouwkundige vernieuwingen rond het stationsgebied in de jaren zestig en zeventig van de vorige eeuw is er in de nabije omtrek van de Van Sijpesteijnkade geen bebouwing van voor de Tweede Wereldoorlog overgebleven (behoudens rond de Lange Hagelstraat). Het zou wrang zijn als dit restant nu ook nog moet wijken voor nieuwbouw. Bovendien is sloop in tegenspraak met het streven om historische structuren in het gebied te versterken. Dit laatste gebeurt bijvoorbeeld door de Leidsche Vaart ter hoogte van het Westplein weer open te graven.

Verschillende bouwstijlen

De Van Sijpesteijnkade vormt een interessant ensemble van verschillende bouwstijlen uit de eerste helft van de 20e eeuw.

De middelste panden zijn architectonisch gezien het meest interessant. Zo is het gebouw van de gebroeders Koster uit 1932 (nr. 13-19), een karakteristiek voorbeeld van Utrechtse architectuur in de stijl van de Amsterdamse school. Opvallend zijn de rechthoekige opbouwen op de hoeken en de bovenlijst van de winkelpui opgebouwd uit glasstenen en opvallende zandstenen ornamenten op de hoeken.

Mogelijk uit protest tegen het eclecticisme en het opkomende modernisme van zijn tijd koos de vermogende Verbeek-van der Sande in 1912 bij de bouw van Van Sijpesteijnkade 25 voor een ontwerp in een eenduidige historische stijl. Verbeek-van der Sande was eigenaar van een bedrijf dat was gespecialiseerd in veetransporten. Hij gebruikte een deel van het woonhuis als kantoor voor dit

bedrijf. Het pand is nauwelijks te onderscheiden van streng classicistische panden uit de 17e en 18e eeuw in de Utrechtse binnenstad. Het herenhuis geeft de Van Sijpesteijnkade daarmee een binnenstedelijke allure. Delen van het oorspronkelijke interieur zijn behouden gebleven (zoals glas-inloodramen, geornamenteerde plafonds en lambrisering). Tweederde van de voorbouw van drie bouwlagen uit 1912 is geplaatst voor een veel ouder pand dat bestond uit twee bouwlagen en dat voor de helft in het nieuwe gebouw werd geïntegreerd. De historie van het pand gaat daarmee veel verder terug dan 1912, mogelijk zelfs tot de laat-18e of vroeg-19e eeuw.

Uniek stukje stationsgebied

Op 5 februari heeft Oud-Utrecht aan de burgemeester als voorzitter van de gemeenteraad een notitie aangeboden waarin wordt gepleit voor inpassing van de gehele gevelwand in de nieuwbouw. Hiermee loopt Oud-Utrecht vooruit op de plannen van projectontwikkelaar NS Poort, die het gebied rond de Van Sijpesteijnkade zal ontwikkelen en ook de panden aan de kade in bezit heeft. Vorig jaar gaf NS in gesprekken met Oud-Utrecht te kennen dat het in principe bereid is om te onderzoeken of er een groter deel van de gevelwand dan alleen nummer 25 behouden kan worden. Een definitief besluit zal pas genomen kunnen worden zodra NS in de loop van dit jaar een bouwplan voorlegt aan de gemeente. Tot die tijd hoopt Oud-Utrecht voldoende partijen te overtuigen van de historische, stedenbouwkundige en architectonische waarden van dit unieke stukje stationsgebied.

Het document 'Visie op de toekomstige ontwikkeling van de Van Sijpesteijnkade' is te downloaden vanaf de website van Oud-Utrecht: www.oud-utrecht.nl.